

որ թնշամութիւն են սերմանում: Աղբերի դաղանի
երբեմն էլ յայանի գրգռումները աւելի արտայա-
տւեցան 1883 և 1889 թուին: երբ կաթոլիկ եպիս-
կոպոսներն անգամ պրոպագանդա էին անում գր-
քոյիներ տարածում՝ ռուսադաւանութեան դէմ
ուզողաւ: նոյն իսկ արքեպիսկոսն էր Տիմոնով
աննոյ գընկերութիւններ կաթոլիկութիւն քարոզե-
լու միջոց դարձան: բացի այս ամենից՝ գիշերա-
յին գաղտնի ժողովներ էին կազմուում նախ եկե-
ղեցական: ապա և հակակառաւարական լեհական
երգեր երգելու: զբոյցներ անելու համար: Աղբեր
կաններն առաւելապէս իրենց քարոզութիւնների
յարմար միջոց ընտրել էին խոստովանութիւնը: նը-
րանք խոսիւ պահանջումէին որ կաթոլիկ ռուս
աղջիկ չառնէ: թէ և շատ էլ դէմ էին: եկեղ. եկեղ. ուս-
թ կաթոլիկ աղջիկ ուղկու լինէր: նրանք շատ լաւ
զգում էին: թէ կանանց վրայ աւելի հեշտ է ազդել
և նրանց միջոցով իրենց գաղափարները տարածել:
Աթոլիկ հոգեւորականութիւնը շատ անգամ մեր-
ժում էր խառն ամուսնութեան համար: ծննդական
վկայական տալ: բանագործ էին ռուսների մօտ ծա-
ռարութեան մանող կաթոլիկներին (՞): Այնուհետեւ
յայանի քողերներն եղան ռուսաց թէ եկեղեցական և
թէ պետական ուսումնարանների դէմ: թէ լատին
երեխաներին Այսրի համար յօրինուած աղօթքն են
սփոթեցնում: շատ տեղ լատին դիմանալիսները կայ-
սերական մաղթանքներին ռուսների հետ միասին չեն
ներկայ լինում: այլ իրենց եկեղեցիներն են յա-
ճախում: երեւան եկան նա և լեհական ուսումնարան-
նր՝ լեհական հոգին զօրացնելու համար: Աթոլիկ
կղերի դաղանի պրոպագանդան աւելի երևան եկաւ
այն գիւղերում ու ծխերում ու ժողովուրդը
միայն պաշտօնապէս ռուսադաւան էր ծանաչու-
կամ պարտաւոր էր ռուսադաւան մնալու: թէ և ի-
րապէս լատին էր: իսկ ոմանք էլ թէ և կատարում
են ռուս եկեղեցու ծէսերը: բայց անկեղծ էին և
հակում: ունէին դէպի լատինականութիւն: Այդ-
պիսի ծուխերը ՅՍ ական թուականներին փառչեցան
կարգադրութեամբ են ռուսադաւանութեան դարձ-
րած: առանց ռուս հոգեւորականութեան մօտնակ-
ցութեան: Միևնոյն երեւթիւն է նաև Խոյմի միտար-
ների (ուներատ) մէջ: որոնց 1875 թուին միացրին
ռուսադաւանութեան: Դրանց մէջ զլիսաւորապէս
գործում են Գալիցիայի յիսուսեանները: Առաւա-
րութիւնը փառչեցան խիստ միջոցներ է ձեռք առե-
լոյց շարժման առաջն առնելու համար: նա և հսկո
ղութիւն ունի կաթոլիկ հոգեւորականութեան գոր-
ծունէութեան վրայ: խառն ամուսնութիւնների հա-
մար վկայականը փոխանակ կաթոլիկ հոգեւորակա-
նութիւնից ստանալու: ռաթիկանութիւնն է ապիւր:
1892 թուի ապրիլի 3-ի հրատարակուած ժամա-
նակաւոր կանոնների զօրութեամբ կաթոլիկ հոգեւ-
որականութիւնը գաղտնի ուսուցման համար ենթա-
կուում է 3 ամսուայ բանտարկութեան կամ մին-
չե 300 ռ. տուգանքի: Բացի դրանից փոխուեցան
մի քանի կաթոլիկական վանքեր և եկեղեցիներ: ո-
րոնք յանձնուեցան ռուսադաւաններին: Եւ այդպի-
սով ռուս հոգեւորականութեանը աշդուեց վերջին
առանձնակի ընթացքում մօտ 15:000 հոգի կոր-
դի կաթոլիկութեան ձեռքից: Ռուսիա գաղթած
ցեղերի մէջ ևս շարժում երևաց և նրանցից 9000
հոգի ռուսադաւանութիւն ընդունեցին 1888—1891
թ. ընթացքում:

Ահա որանք են ի Տէր Հանգուցեայ Կայսրի թա-

գալորուժեան օրով ուսաց եկեղեցական կեանքի
դիմաւոր գծերը, Մեկը չմիշեցիր, որ այդ միջոցին
ուսաց նոր թեմներ հաստատուեցան, եպիսկոպոսնե-
րի իրաւունքներն ընդարձակուեցան, եպիսկոպոսա-
կան համագումարներն եղան իւրաքանչիւր տեղի ե-
կեղեցական կարիքները քննելու և պարզելու նպա-
տակով, նոր եկեղեցիներ ու միաբանութիւններ
հիմնուեցան, հոգևորականութեան գրութիւնն ապա-
հայելու փորձեր եղան, հոգևոր գպրանոցների ծրա-
գիրներն փոփոխուեցան և նրանց աշակերտների իրա-
ւունքներն ընդլայնուեցան մանրերը բարձրացան և
բարեգործական և ուսումնարանական գործունեու-
թեան հրապրուեցան:

ՊԱՆՆԱԿԱՆ.

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ—ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ԱՌԱՆՆԵՐ ՏՐԱՊԵԶՈՆԻ ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՅԻՈՅ
ԲԱՐԵԱՌՈՎ:

Անտէր ցարի կու, քօրը արեւին էրեւոյր աստին (ա-
սացին) խլարին՝ էն էլ քերօնը՝ էրաց:

Աղջիկ, քեզիկի կասիմ: հայս, դուն օկոնջ էրէ (լսէ):

Այլին կաշի տուին հասլ էնուշի՝, կերաւ, ուր էմեղին տեղ (աշխատանքի փոխարէն) հարպից (հաշուեց):

Աշխարհքս ի՞նչո (հրաշխ) գիտիս, — քեզկի՛ լումօն (նման):

Աշէ նայէ, պահպանէ) երգող (երգն) օր երգող էլ աշէ
քեզի:

Աջաող վիր՝ վեյցնին՝ տակը հոշտ (հորթ) մօն կուգօն
(կորոնեն):

Աստուած սարին կաշէ, ծունը դնէ կու:

Ասեղը քեզիկի՝ մախաթը ինձիկի խոթէ:

Առնկող էշդալ (երթալ) մի:

Քերօնը տոպուսի չէ, օր կապիմ ացգրիմ (արծակեմ):

Գնչով տուին, պոչով հոնեցին:

Գեղացին մեռնի, կենէ ուր եզին կաշին մնակու, քաղ-
քըցուն ի՞նչ մնակու:

ԳԷԼՈՒ ՕՐԻՆՈՒ ՄԻՐԻՆԻ ԿՈՆԸ

Գլխուն է զարկ. վայ կոնակս, ասաց:

Գեղացիք օր կողնեցօն (կանգնիւ) քիօիչ (մեծ գերան) կոտրին կու:

Գոյտը (գորտ) ստաց. — խաղ շատ գիտիմ, ինքս էնիմ որ
քերծնս ջուր լիքն է:

Դժնաւոր առնուիչ էկուշի, նիզը հօնին կու գերեւկը:

Դժնկի կտրածը պէտքընակու, լիզուի կտրածը պէտքը-
նալ էի:

Դուն մէկ առուարի (առ եւ արի), եիս էրկուս:

Եմենին (սող) չարոխին (տրեխ) ասաց, - եիս քառսուն
կորալ կերայ. էմեն (այնպէս) ղերեկը էւայ:

Եիս աղա, դուն աղա, մեր աչուր վճի՛կ կաղաց:

Նիս հասկնցայ թէ տէրը էկաւ, դուն ասիւ մի գէլը էկաւ:
Զնգնոր (շաղակրատ) դժոխիս նկտեօին, սասաւ, - փէտը

Ե՞ծը նի՞ր (ուր) էշտայ, օլախն (ուլ) էլ հիտը կեշտայ⁷:

U. 228401b.61

1, Յիմար, իննասնոր: 2, Փոխանակ « ի » կը հշուի: 3, Աղղէմ քայքայու անորիշ դերքային « Է, Ի, « Է կը զաւարտութիւններն « Է կը հշուի: 4, « Ե Եւ Ի ճայնաւորներն իբրար հետ մէ անգամէն պիտի հշուի: 5, « ի տեղ Ի դըրուած: 6, Փոխանակ « ի » կը հշուի: 7, Քայքայու ք տաւներն միշտ շ ի փոխուած: